

การพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

กรณีศึกษา: สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ENHANCING POLICY IMPLEMENTATION EFFECTIVENESS FOR ELDERLY CASH ALLOWANCE: A CASE STUDY OF THA RAE SUBDISTRICT MUNICIPALITY OFFICE, MUEANG SAKON NAKHON DISTRICT, SAKON NAKHON PROVINCE

ปิยะนุช เรืองโพน^{1*} และ กมลรัตน์ แสงพรมชาลี²

Piyanoot Ruangpon¹ and Kamonrat Saengphomchalee²

Received: September 22, 2024; Revised: December 5, 2024; Accepted: December 25, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ 3) แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบลท่าแร่ 1 คน ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม 1 คน นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ 1 คน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 5 คนและผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจำนวน 16 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และนำเสนอผลการวิจัยในแบบเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร บุคลากร งบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ โดยมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ได้แก่ ปัญหาด้านการย้ายถิ่นฐาน งบประมาณ การจ่ายเบี้ยยังชีพ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับผู้นำชุมชน และการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงได้พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติโดยการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนผู้รับสิทธิ์ ระบบให้ความรู้ของนโยบาย ระบบการตรวจสอบทรัพย์สิน ระบบติดตามประเมินผล และระบบช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำนโยบายไปปฏิบัติ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² นิสิตปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* Corresponding author, e-mail: piyanoot.pay@ku.th

Abstract

This study aims to: 1) examine the implementation of the cash allowance policy for the elderly at the Tha Rae Subdistrict Municipality Office, 2) identify the challenges and obstacles encountered in the policy's implementation, and 3) propose guidelines for enhancing its efficiency. Data were collected using qualitative methods, including semi-structured interviews, in-depth interviews, and both participatory and non-participatory observations. Key informants included the mayor of Tha Rae Subdistrict Municipality, the director of the Social Welfare Division, a community development specialist, a general administrative officer, village headman and 16 elderly individuals who receive the cash allowance, totaling 25 people. Content analysis and data triangulation were used for data analysis, and the research findings were presented descriptively. The study found that the implementation of the cash allowance policy involved factors such as organisational structure, personnel, budget, location, and equipment. Problems encountered included issues related to relocation, the allowance payment process, coordination between agencies and community leaders, and the incorporation of feedback from the elderly population. The study also suggested improvements such as developing a registration system for beneficiaries, a policy knowledge-sharing system, an asset verification process, a monitoring and evaluation framework, and channels for exchanging feedback.

Keywords: public policy, cash allowance for the elderly, policy implementation

1. บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังคงให้ความสำคัญกับหลักการกระจายอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจดูแล และจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจ โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2564) ในปัจจุบันสถานการณ์ที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ คือ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรศาสตร์ กล่าวคือ ในศตวรรษที่ 21 สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) เนื่องจากการสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ในปี พ.ศ. 2565 ทั่วโลกมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากถึง 1,109 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรโลก เมื่อพิจารณาในทวีปเอเชีย พบว่าจีนเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก โดยมีผู้สูงอายุถึง 256 ล้านคน ขณะที่ญี่ปุ่นมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 36 ของประชากรทั้งหมด 124 ล้านคน นอกจากนี้ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิงคโปร์มีผู้สูงอายุสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 23 ของประชากร ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุในภูมิภาคเอเชียอย่างชัดเจน สำหรับข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดจำนวน 12,698,362 คน แบ่งเป็นผู้สูงอายุชาย 5,622,074 คน และผู้สูงอายุหญิง 7,076,288 คน คิดเป็นร้อยละ 19.21 ของประชากรไทยทั้งหมด จากการที่จำนวน

ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงมีการคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี พ.ศ. 2574 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" (Aging Society) ถือเป็นความท้าทายระดับโลกที่ไม่เพียงเกิดขึ้นในไทยหรือภูมิภาคอาเซียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั่วโลกอย่างมีนัยสำคัญ องค์การสหประชาชาติ (United Nations) จึงได้ริเริ่มแผนมาดริดด้านผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing: MIPAA) เพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับการดำเนินนโยบายผู้สูงอายุที่ครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างผู้สูงอายุกับการพัฒนาการสร้างความสุขภาวะที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ และการจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนและเหมาะสม (ณปภัช สัจจนกุล และคณะ, 2565) โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการพัฒนาความมั่นคงทางรายได้ของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ดังเช่นในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้พัฒนาระบบบำนาญเพื่อรองรับกลุ่มผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการปฏิรูประบบในหลายด้าน เช่น การควบคุมอัตราการจัดเก็บเงินสมทบ การลดอัตราส่วนผลประโยชน์ที่จ่าย และการเติมเงินเข้าสู่ระบบบำนาญจากภาษีหรือแหล่งเงินทุนอื่น ๆ เพื่อให้ระบบสามารถรองรับผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน (Hinrichs, 2021) ดังนั้นการสร้างความมั่นคงทางรายได้แก่ผู้สูงอายุจึงมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสุขภาพ ทั้งนี้การดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม โดยในภูมิภาคอาเซียน สามารถแบ่งรูปแบบเบี้ยยังชีพออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่รูปแบบถ้วนหน้า กำหนดให้ผู้สูงอายุทุกคนที่มีอายุครบเกณฑ์จะได้รับเบี้ยยังชีพโดยไม่พิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจ และรูปแบบเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ยากจนหรือมีคุณสมบัติพิเศษ ประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ใช้รูปแบบเป้าหมายเป็นหลัก ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ได้บูรณาการเบี้ยยังชีพเข้ากับระบบประกันสังคมและการดูแลสุขภาพที่ครอบคลุม ทั้งนี้การพัฒนานโยบายเบี้ยยังชีพอย่างมีประสิทธิภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลกจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในบริบทเฉพาะของแต่ละประเทศ โดยเน้นการสร้างความมั่นคงด้านรายได้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและยั่งยืน

สำหรับบริบทประเทศไทย รัฐบาลได้ริเริ่มนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2535 โดยเริ่มต้นในลักษณะของการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากจนหรือถูกทอดทิ้ง ก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นสวัสดิการถ้วนหน้าในปีต่อมา โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 นโยบายดังกล่าวได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับเพิ่มจำนวนเงินเบี้ยยังชีพ พ.ศ. 2551 เป็น 200 บาทต่อเดือน พ.ศ. 2554 เป็น 300 บาทต่อเดือน และ พ.ศ. 2560 เป็น 600 บาทต่อเดือน โดยมีเงื่อนไขให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป สัญชาติไทย และไม่มีรายได้ประจำเป็นผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2566 การปรับตัวของนโยบายเบี้ยยังชีพในประเทศไทย เริ่มเปลี่ยนจากรูปแบบถ้วนหน้าไปสู่แบบมีเป้าหมาย เพื่อตอบโจทย์ประชากรสูงวัยที่ยากจนมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รัฐบาลได้ปรับหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2566 เป็นต้นไป โดยปรับหลักเกณฑ์รายได้ครัวเรือนจากเดิมไม่เกิน 100,000 บาท เป็น ไม่เกิน 150,000 บาท/ปี ปรับเพิ่มเกณฑ์ทรัพย์สิน เช่น บ้าน ที่ดิน จากเดิมไม่เกิน 1 ล้านบาท เป็น ไม่เกิน 1.5 ล้านบาท ปรับลดการจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้สูง เพื่อช่วยเหลือไปยังกลุ่มที่มีความจำเป็นและเดือดร้อนกว่า โดยกำหนดให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป สัญชาติไทยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นผู้ยากจนหรือมีรายได้น้อยเป็นผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ โดยกำหนดอัตราเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุดังนี้ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาทต่อเดือน รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 700 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้

ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 600 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เกิน 12,000 บาทต่อเดือน รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ซึ่งเป็นไปตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติกำหนด (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2566)

สำหรับจังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเปลี่ยนโครงสร้างประชากรอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนผู้สูงอายุใน พ.ศ. 2566 จำนวน 188,086 คน คิดเป็นร้อยละ 16.42 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งอยู่ในสังคมผู้สูงอายุระดับสังคมกำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุครอบคลุมทั้งจังหวัด และจากการรายงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตั้งปี พ.ศ. 2564-พ.ศ. 2565 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทั้งสิ้น 176,533 คน จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านโครงสร้างประชากรและสังคม ทำให้จังหวัดสกลนครมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกื้อหนุนต่อผู้สูงอายุด้านสวัสดิการสังคมและการดูแลด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น โดยการจัดสวัสดิการสังคมและบริการให้กับผู้สูงอายุในการจัดบริการสาธารณะสำหรับบทบาทหน้าที่การบริหารนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสกลนคร แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับจังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผน ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนนโยบาย ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบาย (2) ระดับท้องถิ่น จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและจังหวัด ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (กลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัด สำนักงานจังหวัดสกลนคร, 2567)

การขับเคลื่อนนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในท้องถิ่น สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ ถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลตำบลที่ได้รับนโยบายและอำนาจหน้าที่จากการกระจายอำนาจเกี่ยวกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่มีพื้นที่ในความรับผิดชอบทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านท่าแร่ บ้านพะโค บ้านหนองบัวทอง บ้านป่าพนาวัลย์ และบ้านสร้างแก้วสมาน ปัจจุบันมีผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป สัญชาติไทย และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าแร่จำนวน 1,188 คน คิดเป็นร้อยละ 11.88 ของประชากรทั้งหมดในตำบลท่าแร่ ซึ่งอยู่ในสังคมระดับสังคมกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัย ดังนั้นเทศบาลตำบลท่าแร่จึงมีภารกิจและมีอำนาจหน้าที่ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแก่ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติและไม่ขัดต่อหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด (เทศบาลตำบลท่าแร่, 2566) อย่างไรก็ตามการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังคงมีปัญหาและอุปสรรค โดยเฉพาะการปรับหลักเกณฑ์ที่ใช้รูปแบบแบบมีเป้าหมาย หน่วยงานยังขาดความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ รูปแบบการจ่ายเบี้ยยังชีพผ่านบัญชีธนาคารที่ผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถดำเนินการธุรกรรมทางการเงินได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติของผู้สูงอายุที่ไม่สนใจในสิทธิของตนเองไม่ดำเนินการขึ้นทะเบียน ตลอดจนการตรวจสอบข้อมูลผู้สูงอายุยังขาดประสิทธิภาพ มีความล่าช้าในการดำเนินการ จึงทำให้ผู้สูงอายุบางรายไม่ทราบถึงสิทธิของตนในการขอรับสิทธิเบี้ยยังชีพ

จากประเด็นปัญหาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ กรณีศึกษา: สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาการบริหารนโยบาย ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารเจ้าหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายเบี้ยยังชีพให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลท่าแร่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ของสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุในประเทศไทย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปและมีสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยมีสิทธิและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ ประเทศไทยจัดเป็น "สังคมสูงอายุ" เนื่องจากมีประชากรสูงวัยถึงร้อยละ 18.86 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งมีการแบ่งสังคมสูงอายุออกเป็น 3 ประเภทตามจำนวนผู้สูงอายุ ได้แก่ สังคมสูงอายุ (Aged Society), สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete-Aged Society), และสังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-Aged Society) ผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงอายุ ได้แก่ วัยต้น (60-69 ปี) วัยกลาง (70-79 ปี) วัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) ในด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำงาน เงินออม ทรัพย์สิน และเงินสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่รายได้จากดอกเบี้ยเงินออมและทรัพย์สินยังคงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายในการสร้างรายได้ที่มั่นคงนอกจากการทำงานและการสนับสนุนจากรัฐ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566)

แนวคิดเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2535 โดยกรมประชาสงเคราะห์ และกลายเป็นนโยบายสวัสดิการสังคมในปี พ.ศ. 2536 มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจน โดยเริ่มต้นจ่ายเดือนละ 200 บาท ปัจจุบันการดำเนินงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการคลัง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนงานผู้สูงอายุ เช่น บริการสุขภาพ การส่งเสริมอาชีพ การจัดการคุณภาพชีวิต และการดูแลระยะยาว ลักษณะเบี้ยยังชีพจัดเป็นสวัสดิการช่วยเหลือสาธารณะ มอบให้ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีสัญชาติไทยและไม่มีรายได้เพียงพอ ตามระเบียบการจ่ายเงินปี พ.ศ. 2552 และแก้ไขปี พ.ศ. 2561 อัตราการจ่ายในปัจจุบันกำหนดตามช่วงอายุ คือ 600-1,000 บาทต่อเดือน ปัญหาสำคัญของนโยบายนี้ ได้แก่ การตีความคุณสมบัติ “ไม่มีรายได้เพียงพอ” ที่ไม่ชัดเจน การจ่ายเงินผิดพลาดให้ผู้ไม่มีสิทธิ์ และการเรียกคืนเงินที่สร้างความยุ่งยาก แต่อย่างไรก็ตาม นโยบายนี้ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (วรพชร จันทรขันธ์, 2567; วรเวช สุวรรณระดา, 2565; ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550)

แนวคิดนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะสามารถนิยามได้ในสองแนวทาง คือ (1) กิจกรรมที่รัฐบาลกระทำเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยสามารถเป็นกิจกรรมหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส รวมถึงกิจกรรมที่รัฐบาลเลือกงดเว้นการกระทำตามกฎหมายและอำนาจที่มีในการบังคับ (Dye, 2017) และ (2) การตัดสินใจของรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ทำ โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งมักถูกกำหนดในรูปแบบแผนงานหรือโครงการ

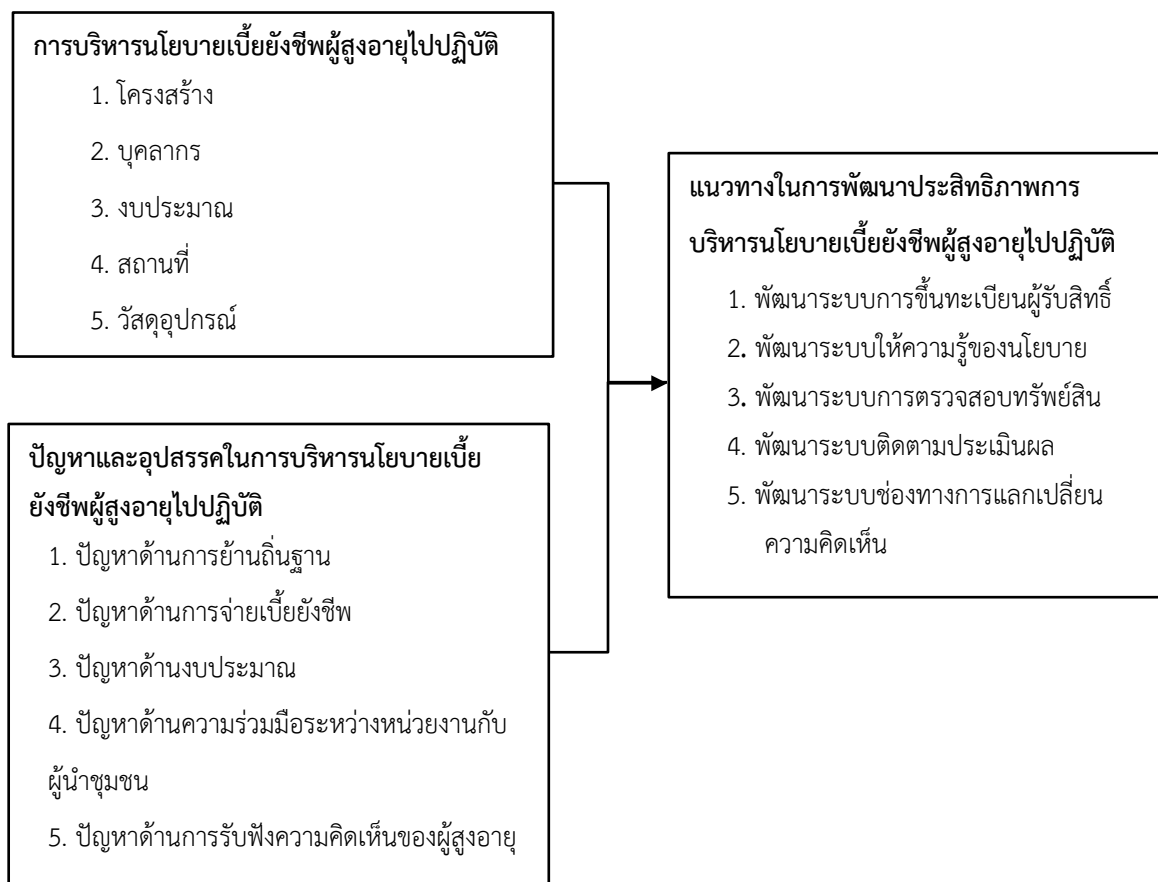
การวิเคราะห์นโยบายเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนการตัดสินใจนำไปปฏิบัติ เพื่อพิจารณาผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบ รวมถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ปิยะนุช เงินคล้าย, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ หมายถึง การผลักดันกลไกการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งระดับบุคคลและองค์กรในระบบราชการและเอกชน โดยใช้ทรัพยากรและสมรรถนะขององค์กรเพื่อเปลี่ยนนโยบายเป็นแผนงานหรือโครงการที่ปฏิบัติได้จริง สำหรับตัวแบบการจัดการ (Management Model) คือตัวแบบที่ใช้ศึกษาและแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยศึกษาสมรรถนะองค์กรผ่านปัจจัยสำคัญ ได้แก่ (1) โครงสร้างองค์กร ต้องเหมาะสมกับภาระงาน มีความยืดหยุ่น และกำหนดมาตรฐานชัดเจน (2) บุคลากร ต้องมีทักษะ ยอมรับเป้าหมายของนโยบาย และได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม (3) งบประมาณ ต้องมีทรัพยากรทางการเงินที่เพียงพอและการจัดสรรที่เหมาะสม (4) วัสดุและอุปกรณ์ ต้องพร้อมและเหมาะสมกับการดำเนินงาน (5) สถานที่ ต้องเอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีความปลอดภัยและสะดวก (วรเดช จันทรศร, 2565)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยจำนวนมากทั้งในและต่างประเทศที่ทำการศึกษานโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรค และการปรับปรุงพัฒนานโยบาย จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญระหว่างกำหนดนโยบายและการประเมินผล ซึ่งหากดำเนินการอย่างไม่มีประสิทธิภาพอาจนำไปสู่ความล้มเหลวได้ ปัจจัยสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติภายใต้ตัวแบบการจัดการ สมรรถนะองค์กร (Management Model) ระบุว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติได้แก่ โครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ สถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ขององค์กร (พรทิพย์ ทัพวัฒน์, 2561; วรเดช จันทรศร, 2565; วรัญญา ใจดี, 2564) นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า การดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประสบปัญหาทั้งในด้านความครอบคลุม ความพร้อมของหน่วยงาน และความยืดหยุ่นของนโยบาย ที่ยังจำเป็นต้องพัฒนาการคัดกรองผู้รับสิทธิ์และเพิ่มการอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อสร้างความเข้าใจในนโยบาย ส่วนมากปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินการดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน สมรรถนะองค์กร ทรัพยากร และความยืดหยุ่นของนโยบาย เป็นต้น (กนกกลตา แก้วดินแท่น และ วิษณุ สมิตสุวรรณ, 2565; ณัฐพล ตั้งสุนทรธรรม, 2563; ทาริตา แดงเส็ง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2564; Malakar & Chalise, 2019) ในกรณีต่างประเทศ Malakar and Chalise (2019) พบว่า เบี้ยยังชีพในเนปาลไม่เพียงพอและการเข้าถึงเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากกระบวนการล่าช้าและการทุจริตของรัฐบาล Narayana (2019) ได้เสนอแนวทางปรับปรุงนโยบายบำนาญชราภาพในอินเดียโดยการขยายความคุ้มครองไปยังครอบครัวที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน อย่างไรก็ตามเมื่อไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาและอุปสรรคได้จึงจำเป็นต้องศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อไป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับภาครัฐ ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เนื่องจากเป็นผู้สั่งการ กำกับ ติดตาม และมอบหมายการนำนโยบายเบี้ยยังชีพไปปฏิบัติ ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลท่าแร่ 1 คน ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม 1 คน และเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เนื่องจากมีหน้าที่นำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ทั้งการตรวจสอบคุณสมบัติ จัดทำบัญชีรายชื่อและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ 1 คน และเจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญระดับภาครัฐทั้งสิ้นจำนวน 4 คน

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับชุมชน ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เนื่องจากเป็นผู้ประสานงานระหว่างเทศบาลกับประชาชนในพื้นที่ทั้งการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสนับสนุนขึ้นทะเบียนรับสิทธิ์ การติดตามข้อมูลผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 จำนวน 5 คน และ

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เนื่องจากได้รับประโยชน์จากนโยบายเบี้ยยังชีพ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับสิทธิ์เบี้ยยังชีพ ซึ่งอาศัยในเทศบาลตำบลท่าแร่ จำนวน 16 คน รวมผู้ให้ข้อมูลระดับชุมชนทั้งสิ้นจำนวน 21 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สามารถแบ่งออก 2 ประเด็น ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ลักษณะของการใช้คำถามในการเก็บข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ ประกอบด้วย ประเด็นการบริหารโครงสร้างองค์กร การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ การบริหารสถานที่และการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

2) แบบสังเกต (Observation) ประกอบด้วย (1) แบบการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ประกอบด้วยประเด็น การเข้าไปสังเกตสภาพบริบทเทศบาลตำบลท่าแร่ และสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ สถานที่ตั้งตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) (2) แบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant Observation) ประกอบด้วยประเด็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุและบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าแร่

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวันเวลาที่ได้รับอนุญาตร่วม โดยมีแบบสัมภาษณ์ 3 ชุดร่วมการสังเกตแบบแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่ออธิบายการขับเคลื่อนนโยบายเบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลท่าแร่ในประเด็นการบริหารนโยบาย ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และใช้เทคนิคสามเส้า (Data triangulation) ได้แก่ ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล นำมาตรวจสอบความถูกต้องเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นมีความเหมือนกันหรือไม่อย่างไร (สุภาค์ จันทวานิช, 2554) โดยวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละประเด็น

5. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างขององค์กร สำนักเทศบาลตำบลท่าแร่มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรตามระบบราชการ โดยแบ่งออกเป็นส่วนงานต่าง ๆ ได้แก่ กองการคลัง กองสวัสดิการสังคม กองการศึกษา และกองช่าง ในส่วนของกองสวัสดิการสังคม มีการแบ่งงานออกเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่ งานบริหารทั่วไป งานพัฒนาชุมชน งานสังคมสงเคราะห์ งานสวัสดิการเด็กและเยาวชน งานกิจการสตรีและคนชรา ฝ่ายงานพัฒนาชุมชนมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบการบริหารงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยมีหน้าที่หลักคือการดูแลและให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่รวมถึงการลงทะเบียนและติดตามสถานะการรับสิทธิ์เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ สำหรับกองการคลังมีหน้าที่จัดสรรงบประมาณและรายงานผลการใช้งบประมาณเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปยังกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในด้านการบริหารภาพรวม หัวหน้าสำนักปลัดทำหน้าที่กำกับดูแลและประสานงานให้การดำเนินงานทั้งหมดสอดคล้องกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้วยโครงสร้างองค์กรที่มีความชัดเจน การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม รวมถึงการประสานงานระหว่างกองงานต่าง ๆ ที่ไม่ซับซ้อน ส่งผลให้การดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างเป็นระบบยังช่วยให้การประเมินผลและติดตามนโยบายเป็นไปอย่างรัดกุมและโปร่งใส

2. ด้านบุคลากรขององค์กร สำนักเทศบาลตำบลท่าแร่รับผิดชอบในการดูแลเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งหมด 1,188 คน จำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านท่าแร่ บ้านท่าแร่เหนือ บ้านท่าแร่พัฒนา บ้านท่าแร่สามัคคีและบ้านสร้างแก้วสมานมิตร ซึ่งมีเจ้าหน้าที่หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนรับผิดชอบงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน และมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่จากฝ่ายงานสังคมสงเคราะห์และฝ่ายงานทั่วไปให้มาช่วยงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน รวมเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งหมด 3 คน ซึ่งมีความเพียงพอการปฏิบัติงาน นอกจากนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจและมีความรู้ในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ใหม่ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นายกเทศมนตรีตำบลท่าแร่จึงได้มอบหมายให้อำนวยความสะดวกและเจ้าหน้าที่นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักเกณฑ์ใหม่ในการจ่ายเบี้ยยังชีพในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2566 เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน และสามารถให้คำปรึกษาและอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ นายกเทศมนตรีตำบลท่าแร่ยังให้อิสระแก่บุคลากรในการปฏิบัติงานภายใต้กฎระเบียบของหน่วยงาน พร้อมทั้งกระจายอำนาจให้อำนวยความสะดวกและอำนวยความสะดวกในการมอบหมายงานและติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่

3. ด้านงบประมาณขององค์กร การขับเคลื่อนงบประมาณในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มต้นจากการสำรวจจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยนักพัฒนาชุมชนปฏิบัติกรเป็นผู้ดำเนินการซึ่งมีผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพจำนวนทั้งสิ้น 1,188 คน โดยได้รับเบี้ยยังชีพในอัตรา 600-1,000 บาทตามช่วงอายุ จากนั้นข้อมูลดังกล่าวจะถูกส่งไปยังสำนักงานปกครองส่วนจังหวัด ซึ่งจะส่งต่อไปยังกรมบัญชีกลางเพื่อตรวจสอบและดำเนินการโอนเงินเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุผ่านบัญชีธนาคาร ผู้สูงอายุสามารถใช้บัญชีธนาคารที่มีอยู่เดิมหรือบัญชีธนาคารของลูกหลานที่ได้รับมอบอำนาจได้ โดยการยืนยันสิทธิผู้รับเบี้ยยังชีพจะดำเนินการในเดือนตุลาคม และการขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพรายใหม่จะเริ่มต้นในเดือนพฤศจิกายน โดยสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่มีหน้าที่ตรวจสอบการโอนเงินให้แก่ผู้สูงอายุในแต่ละเดือนอย่างรัดกุม ทั้งนี้การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพใช้วิธีการโอนเข้าบัญชีธนาคารของผู้สูงอายุโดยตรง ซึ่งช่วยลดความซับซ้อนและป้องกันการนำงบประมาณไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่จะจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน เสนอต่อนายกเทศมนตรีเพื่อตรวจสอบและลงนามรับรองก่อนส่งให้จังหวัด โดยระบบการจ่ายเงินที่มอบหมายให้กรมบัญชีกลางเป็นผู้ดำเนินการนั้นช่วยเพิ่มความสะดวกและความโปร่งใสในการจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านสถานที่ขององค์กร สำนักเทศบาลตำบลท่าแร่มีที่ตั้งที่สะดวกต่อการเดินทางและมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในการเดินทางไปลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ สำนักงานได้มีการออกแบบเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อเข้ารับบริการ โดยมีทางลาดชันและราวจับเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ มีตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าแร่ ทั้งหมด 4 แห่ง 6 ตู้ โดยตั้งอยู่บนถนนสายหลัก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุได้ทั่วถึง สำหรับการจัดอบรมเกี่ยวกับการลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ได้นัดหมายผู้สูงอายุมารวมกันในสวนสาธารณะเพื่อให้ความสะดวกและสร้างความสบายใจให้กับผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามเมื่อการพิจารณาถึงปัญหาในการเดินทางของผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกในการไปทำธุรกรรมทางการเงินที่ธนาคาร และระบบการจ่ายเบี้ยยังชีพผ่าน

ระบบธนาคารได้สร้างความยากลำบากให้แก่ผู้สูงอายุทั้งในการเดินทาง การกดถอนเงินจากตู้กดเงินสดอัตโนมัติ และการเดินทางไปถอนเงินที่ธนาคาร

5. ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ขององค์กร วัสดุและเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในการดำเนินงานมีความเพียงพอและคุณภาพที่ดีในการใช้งาน นอกจากนี้ มีเอกสารและแบบฟอร์มที่จำเป็นในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ และมีอุปกรณ์สำนักงานที่ครบครัน เช่น โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ตู้เอกสาร แฟ้มเอกสาร และอุปกรณ์การเขียน นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์อื่นๆ เช่น โทรศัพท์ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องสแกนเอกสาร และกล้องถ่ายรูป ที่มีให้ใช้งานทำให้งานดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังมีปัญหาในการอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารหรือแบบฟอร์มที่ผู้สูงอายุยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับกรอกข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อขอรับสิทธิ์เบี้ยยังชีพ

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

1. ปัญหาด้านการย้ายถิ่นฐาน พบว่า มีปัญหาในการติดตามข้อมูลของผู้สูงอายุที่ย้ายที่อยู่ใหม่ทำให้การติดตามเป็นไปได้ยาก เจ้าหน้าที่ต้องพยายามติดตามลงพื้นที่ในเขตเทศบาลเพื่อแจ้งข้อมูลและชี้แจงการลงทะเบียนให้กับผู้สูงอายุ ในกรณีที่ผู้สูงอายุเสียชีวิตและไม่มีญาติมาแจ้ง ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อรายงานได้อย่างถูกต้อง และเกิดปัญหาในการรายงานผลผู้สูงอายุไปยังกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่มีข้อมูลการเสียชีวิตที่เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในการโอนเงินเบี้ยยังชีพไปยังบัญชีผู้เสียชีวิต เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับแจ้งข้อมูลการเสียชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความสับสนในการโอนจ่ายเบี้ยยังชีพและก่อให้เกิดการสูญเสียงบประมาณรัฐ ดังนั้นควรพิจารณาการแจ้งการเสียชีวิตของผู้สูงอายุกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยเร็วที่สุดเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. ปัญหาด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพ พบว่า ปัญหาในการจ่ายเบี้ยยังชีพและการขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุบางกลุ่มมีความสะดวกในการรับเงินสด ในขณะที่บางกลุ่มมีความสะดวกในการรับเงินโอนผ่านระบบธนาคารเนื่องจากมีแอปพลิเคชันธนาคารสามารถรับเงินโอนได้สะดวกขึ้น แต่ผู้สูงอายุบางกลุ่มไม่สามารถเดินทางไปธนาคารและไม่สามารถดำเนินการธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบออนไลน์ได้ หรือไม่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางรายต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการจ้างบุคคลอื่นให้ดำเนินการธุรกรรมถอนเงินแทน กล่าวคือ ผู้สูงอายุบางรายต้องจ่ายเงินค่าจ้างไปถอนเงินสดครั้งละ 100 บาท ทำให้เกิดปัญหาในการรับเบี้ยยังชีพไม่เต็มจำนวน ส่วนในการขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุบางคนไม่มีความรู้ทั้งการอ่านและเขียนหนังสือทำให้มีปัญหาในการขึ้นทะเบียน ถึงแม้ได้มอบอำนาจให้ลูกหลานดำเนินการแทนแต่บางครั้งลูกหลานไม่ใส่ใจจึงทำให้เสียสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพไปโดยปริยาย นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในการนัดหรือลงทะเบียนที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องรอนานหรือไม่มีที่พักสำหรับรอ และมีปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลและเอกสารที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในกระบวนการลงทะเบียน ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกลัวว่ากระบวนการซับซ้อนหรือยากลำบาก และบางครั้งมีการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เช่น ข่าวปลอมที่ส่งต่ออย่างรวดเร็วผ่านช่องทางออนไลน์เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับเบี้ยยังชีพและการขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ

3. ปัญหาด้านงบประมาณ พบว่า การจัดกิจกรรมอบรมผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ประสบปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากมีจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องเข้าร่วมอบรมเป็นจำนวนมาก แต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในระดับที่จำกัด โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านงบประมาณสำหรับการแจกอาหารว่างในกิจกรรมอบรม ทำให้เทศบาลต้องจำกัดจำนวนผู้สูงอายุ

ที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางส่วนไม่ได้รับการอบรมที่จำเป็น จึงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญของเบี้ยยังชีพ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมอบรมมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เช่น ค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการอบรม และค่าอาหารว่างหรือเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งหากงบประมาณไม่เพียงพอ อาจส่งผลให้กิจกรรมอบรมไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนด ดังนั้น การจัดกิจกรรมอบรมผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จึงจำเป็นต้องวางแผนการจัดสรรงบประมาณอย่างรอบคอบและเพียงพอ รวมถึงการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้กิจกรรมอบรมสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพ และส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์สูงสุดจากการฝึกอบรม

4. ปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับผู้นำชุมชน พบว่า มีปัญหาในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลของสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ เนื่องจากขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและไม่มีแผนงานระยะเวลาที่ชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐบาลบ่อยครั้งทำให้สภาพการประชาสัมพันธ์สับสนไม่เข้าใจ โดยเฉพาะการปรับหลักเกณฑ์ใหม่ใหม่ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2566 กล่าวคือ มีการปรับเพิ่มเกณฑ์รายได้ครัวเรือนจากเดิมไม่เกิน 100,000 บาท เป็นไม่เกิน 150,000 บาท/ปี ปรับเพิ่มเกณฑ์ทรัพย์สิน เช่น บ้าน ที่ดินจากเดิมไม่เกิน 1 ล้านบาท เป็นไม่เกิน 1.5 ล้านบาท ปรับลดการจ่ายเบี้ยยังชีพสูงอายุเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้สูง เพื่อนำงบประมาณไปช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นและเดือดร้อน นอกจากนี้ด้วยวัยและปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุมักหลงลืมเวลาและการแจ้งขึ้นทะเบียนรับสิทธิเบี้ยยังชีพ ในบางครั้งผู้ใหญ่บ้านแจ้งข้อมูลการขึ้นทะเบียนรับสิทธิผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้านล่าช้า รวมทั้งมีปัญหาในการสื่อสารและให้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจนระหว่างเทศบาลและผู้นำส่งผลให้ผู้ใหญ่บ้านไม่เข้าใจหลักเกณฑ์ใหม่จึงไม่สามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างถูกต้อง

5. ปัญหาด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ พบว่า การปรับเปลี่ยนวิธีการจ่ายเบี้ยยังชีพผ่านธนาคารส่งผลให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาในการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้รับบริการที่เหมาะสมตามบริบทหรือความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ยังมีปัญหาการใช้งานตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) และการเดินทางไปธนาคารซึ่งไม่สะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้สูงอายุต้องการให้ทางสำนักงานเทศบาลรับฟังปัญหาความต้องการเหล่านี้เพื่อนำไปปรับปรุงนโยบายและบริการให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ตามกฎระเบียบของกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดวิธีการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกลับไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุและการบริการที่เทศบาลจัดให้ อนึ่งการไม่รับฟังปัญหาจะทำให้ไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นการเข้าใจและรับฟังความต้องการของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่เทศบาลควรให้ความสำคัญ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการบริการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้การบริการที่มีคุณภาพจะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในการรับเงินเบี้ยยังชีพอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยและส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเทศบาลและผู้สูงอายุ

ส่วน 3 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

1. พัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนผู้รับสิทธิเบี้ยยังชีพ เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่การทำงานในเชิงรุก เช่น การจัดกิจกรรมด้านการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลท่าแร่ ซึ่งควรมีการประสานงานชี้แจงกิจกรรมกับผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน เนื่องจากผู้สูงอายุมีข้อจำกัดด้านสุขภาพและการเดินทาง เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้สูงอายุ และควรมีการประสานงาน

ชี้แจงกิจกรรมกับผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม เจ้าหน้าที่ควรมีการติดตามผู้สูงอายุและมีการขึ้นทะเบียนเป็นจุดในแต่ละชุมชนหรือตามบ้านเรือนของผู้สูงอายุ เพื่อลดปัญหาในการเดินทาง

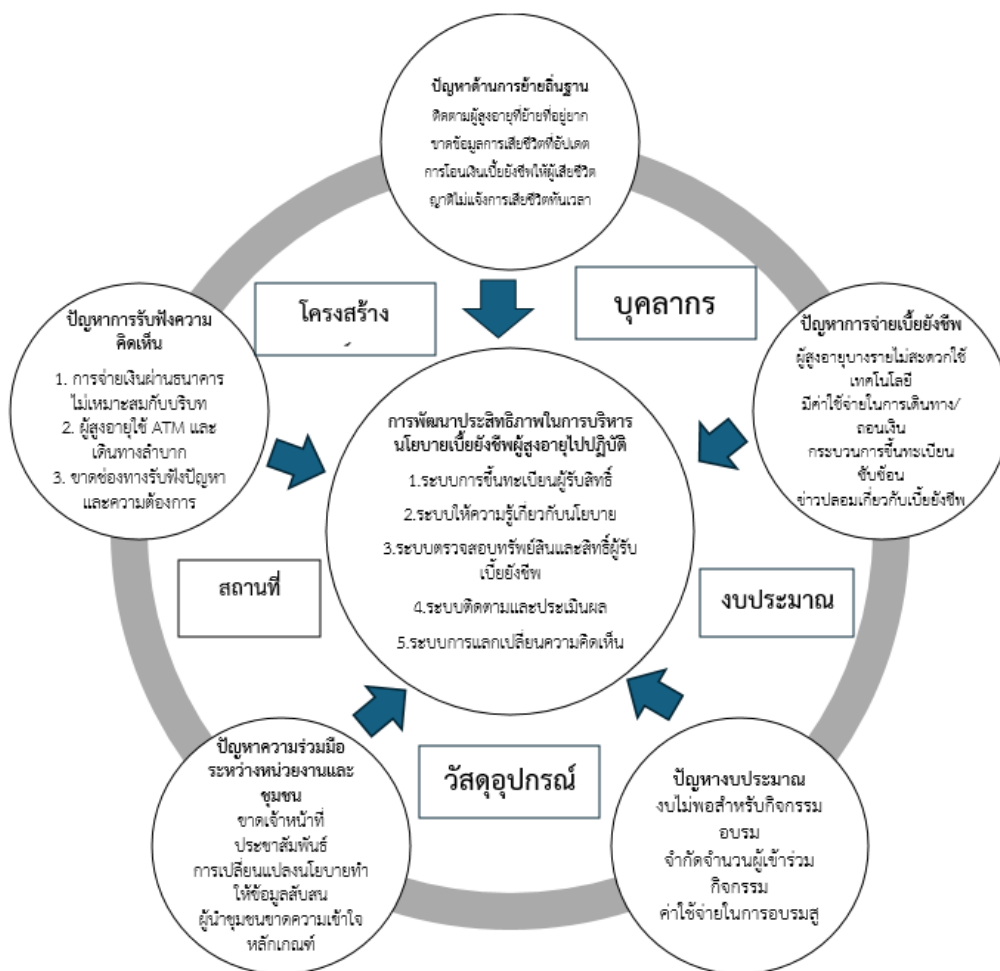
2. พัฒนาระบบให้ความรู้ของนโยบาย เจ้าหน้าที่ควรมีระบบการจัดกิจกรรมออกให้ความรู้ด้านนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าใจในหลักเกณฑ์ ข้อมูล ข่าวสารในนโยบาย ได้ทราบถึงสิทธิ และการเตรียมตัวในการขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ควรมีการสาธิตการเตรียมเอกสาร การขึ้นทะเบียนเป็นตัวอย่างให้ผู้สูงอายุได้รู้ โดยมีประเด็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) ควรมีการจัดอบรมสาธิตการเข้าใช้บริการตู้กดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) และควรจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับหลักเกณฑ์ใหม่ของนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบัน

3. พัฒนาระบบการตรวจสอบทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้สูงอายุแบบสุ่มตัวอย่างหรือในกรณีที่มีข้อสงสัย จัดตั้งช่องทางให้ประชาชนสามารถร้องเรียนเกี่ยวกับข้อมูลทรัพย์สินที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กองคลังโดยเชื่อมโยงข้อมูลในเทศบาลตำบลท่าแร่เกี่ยวกับทะเบียนบัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน ข้อมูลการเสียภาษี ข้อมูลการถือครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ข้อมูลบัญชีธนาคารและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเพื่อให้สามารถตรวจสอบทรัพย์สินของผู้สูงอายุได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องซึ่งจะช่วยป้องกันการเสียชีวิตได้รับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุและสามารถคัดกรองผู้สูงอายุที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ในการรับสิทธิเบี้ยยังชีพซึ่งจะช่วยลดการสูญเสียงบประมาณของประเทศได้

4. พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล สำนักงานควรมีการติดตามความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุอยู่เสมอ ได้แก่ การติดตามข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีการย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัย หรือเสียชีวิต เพื่อให้ข้อมูลของผู้สูงอายุมีความเป็นปัจจุบัน และป้องกันการเสียชีวิตของผู้สูงอายุ โดยสามารถดำเนินการดังนี้ (1) สํารวจข้อมูลภาคสนาม เพื่อติดตามผู้สูงอายุสถานะผู้สูงอายุในชุมชน โดยจัดทีมเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สํารวจข้อมูลผู้สูงอายุเป็นรายปีหรือรายไตรมาส สํารวจข้อมูลสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัย และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ และจัดทำรายงานสรุปเพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลในระบบ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากพื้นที่จริง และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที และ (2) การจัดประชุมหรือเวทีชุมชน เพื่อประเมินผลและสอบถามความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อหลักเกณฑ์ใหม่และเพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของผู้สูงอายุ กล่าวคือการจัดเวทีชุมชนรายไตรมาสหรือครึ่งปี เพื่อพูดคุยถึงปัญหา ข้อเสนอแนะ และรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุโดยตรง การประชุมสามารถประเมินความพึงพอใจต่อการได้รับเบี้ยยังชีพ รับฟังปัญหาหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการ จัดเก็บข้อมูลที่ไดจากการพูดคุยในรูปแบบรายงานและช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีและความไว้วางใจระหว่างผู้สูงอายุและเทศบาล

5. พัฒนาระบบช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้การดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการดำเนินงานต่าง ๆ โดยสามารถจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการดำเนินการนโยบายเบี้ยยังชีพที่ผ่านมา เพื่อให้เข้าใจความต้องการของผู้สูงอายุได้มากขึ้น นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่เพื่อสอบถามความคิดเห็นและปัญหาจากผู้สูงอายุโดยมุ่งเน้นการปฏิบัติงานเชิงรุก ซึ่งเป็นช่องทางที่ช่วยให้สามารถรับฟังปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุได้โดยตรง การลงพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะนำไปสู่การรวบรวมข้อมูลที่สามารถสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานในอนาคตตามหลักการ Data-Driven Strategy โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้สูงอายุในการพัฒนาโยบายและการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรพัฒนาช่องทางอื่น ๆ ในการรับฟังความคิดเห็น เช่น การติดตั้งกล่องรับฟังความคิดเห็นในสถานที่ต่าง ๆ เช่น

ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ศาลาประชาคม หรือการพัฒนาช่องทางสื่อสารผ่านระบบไลน์แอปพลิเคชันเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถแสดงความคิดเห็นได้หลากหลายช่องทางและสะดวกยิ่งขึ้น เนื่องจากระบบไลน์เป็นระบบที่ผู้สูงอายุนิยมใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน โดยสามารถนำผลการวิจัยมาสรุปเป็นแผนภูมิวงกลมดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภูมิสรุปผลการวิจัย

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในภาพรวมนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลไทยกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลจึงตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนานโยบายเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดปัญหาความยากจนในกลุ่มผู้สูงอายุ นโยบายดังกล่าวมุ่งเน้นการแก้ปัญหาสังคมเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม (Dye, 2017) ต่อมาใน พ.ศ. 2566 ได้มีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เช่น การพิจารณาทรัพย์สินและรายได้ของผู้มีสิทธิ์ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบความยากลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Kühner and Chou (2019) ที่เสนอการปรับเกณฑ์คุณสมบัติ

และการคำนวณเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุในฮ่องกงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อเสริมสร้างวินัยการคลัง สำหรับการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจทั้งการเพิ่มรายได้และบรรเทาปัญหาความยากจน ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Ha (2024) ที่พบว่า เงินบำนาญแบบไม่ต้องจ่ายสมทบในเกาหลีใต้ช่วยลดความยากจนและส่งเสริมการดำรงชีวิตอย่างอิสระของผู้สูงอายุ รวมถึงงานวิจัยของ Bando, Galiani, and Gertler (2022) ที่ระบุว่า เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ (OAA) ในปารากวัยช่วยลดภาระทางการเงิน และเพิ่มสถานะทางสังคมและเกียรติยศของผู้สูงอายุได้

ในด้านการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลท่าแร่เกิดขึ้นภายใต้การกระจายอำนาจจากส่วนกลาง ส่องครุปรกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกลไกการดำเนินงานประกอบด้วย (1) การกำหนดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม ไม่ซับซ้อนมีทั้งหมด 4 กองงานจึงมีความชัดเจนในด้านหน้าที่ความรับผิดชอบรวมทั้งการติดต่อประสานงานหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกองงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความคล่องตัว โดยฝ่ายพัฒนาชุมชน กองสวัสดิการสังคมทำหน้าที่รับผิดชอบงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุซึ่งเป็นไปตามโครงสร้างระบบราชการแบบเป็นทางการ (Formal structure) ที่มีการจัดสายการบังคับบัญชา (The Line From Structure) ตามหลักลำดับชั้น ดังที่ วรรณ จันทรร (2565) ที่เสนอว่าปัจจัยลักษณะโครงสร้างองค์กร ความซับซ้อน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในองค์กร ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ พรทิพย์ ท้าวพัฒน์ (2561) ที่พบว่า นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีพัฒนาการที่รวดเร็วและต่อเนื่อง การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นทั้งการมีโครงสร้างองค์กรและมอบหมายหน้าที่ชัดเจนทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายมากขึ้น (2) ในด้านบุคลากรทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และมีจำนวนเจ้าหน้าที่และผู้รับผิดชอบงานเบี้ยยังชีพเพียงพอตามความสามารถและประสบการณ์ทำงานของเจ้าหน้าที่ (3) ด้านงบประมาณมีการบริหารงบประมาณที่ถูกต้องเป็นไปตามมาตรฐานนโยบายตั้งแต่กระบวนการจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงการคลัง ช่องทางรับเงินเบี้ยยังชีพผ่านบัญชีธนาคารเท่านั้น การยืนยันสิทธิ์และขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพเป็นตามข้อกำหนด 4) ด้านสถานที่มีความเหมาะสมต่อการอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ โดยพิจารณาสถานที่ที่มีความเหมาะสมผู้สูงอายุเดินทางมาได้สะดวก ซึ่งทางสำนักงานตำบลท่าแร่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้สูงอายุเป็นหลัก (4) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้มีความเพียงพอและมีคุณภาพเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณญา ใจดี (2564) พบว่า โครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ สถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ขององค์กรมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติในระดับพื้นที่สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้านสำคัญ ซึ่งแต่ละด้านมีผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ (1) ปัญหาด้านการย้ายถิ่นฐานที่ไม่มีระบบติดตามข้อมูลการย้ายที่อยู่ของผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การปรับปรุงข้อมูลล่าช้า และอาจเกิดกรณีโอนเงินเบี้ยยังชีพไปยังบัญชีของผู้เสียชีวิต นอกจากนี้ การขาดระบบแจ้งข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เช่น การรายงานการเสียชีวิต ยังทำให้การบริหารจัดการเกิดข้อผิดพลาด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกกลตา แก้วดินแท่น และ วิษณุ สุमित สวรรค์ (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุในชนบทหรือผู้ที่ย้ายภูมิลำเนาและขาดเอกสารสำคัญในการยืนยันตัวตนอาจไม่ได้รับสิทธิเบี้ยยังชีพอย่างทั่วถึง (2) ในด้านปัญหาการจ่ายเบี้ยยังชีพ แม้ว่าการจ่ายผ่านระบบธนาคารช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุบางกลุ่ม แต่กลับเป็นข้อจำกัดสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีหรือไม่มีความสามารถในการทำธุรกรรมทางการเงิน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ (3) ปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมอบรมและให้ข้อมูลแก่ผู้สูงอายุ ส่งผลให้บางคนอาจเสียสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพ ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของ Malakar and Chalise (2019) ที่ระบุว่ากระบวนการรับสิทธิประโยชน์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในประเทศเนปาลนั้นยุ่งยาก

ไม่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่เพียงพอต้องรอเป็นเวลานานกว่าจะได้รับสิทธิประโยชน์ (4) ปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและผู้นำชุมชนเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การรับสิทธิทำให้ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุสับสนไม่เข้าใจ และ (5) ปัญหาด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุโดยการปรับเปลี่ยนวิธีการจ่ายเบี้ยยังชีพโดยไม่คำนึงถึงบริบทและข้อจำกัดของผู้สูงอายุ ทำให้บางคนประสบปัญหาในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์อย่างเต็มที่ ดังนั้นการขาดการรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุทำให้การพัฒนานโยบายขาดความเหมาะสมและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของทริตา แดงแสง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2564) ที่พบว่าอุปสรรคและปัญหาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเกิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่นำสภาพปัญหาและความเดือดร้อนมาเป็นตัวกำหนดทิศทาง หรือแนวทางในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุทั้งการสื่อสารและการบริหารจัดการยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

ดังนั้นเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลท่าแร่ ควรพัฒนาประสิทธิภาพการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ใน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียน (2) การพัฒนาระบบให้ความรู้ด้านนโยบาย (3) การตรวจสอบทรัพย์สิน (4) การติดตามและประเมินผลเพื่อติดตามสถานะและรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุ และ (5) การพัฒนาช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การปรับปรุงดังกล่าวต้องเกิดจากการขับเคลื่อนโดยบุคลากรต้องทำงานเชิงรุกทั้งการเข้าหาผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนผู้รับสิทธิเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุ พัฒนาช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้สูงอายุที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน และป้องกันผู้สูงอายุสูญเสียสิทธิทั้งการตรวจสอบสิทธิ์และออกแบบกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติสาธิตการดำเนินธุรกรรมการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Narayana (2019) ที่ให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงนโยบายโครงการบำนาญชราภาพในอินเดีย ได้แก่ การขยายความคุ้มครองไปยังผู้สูงอายุทุกคนในครอบครัวที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนพัฒนาระบบการตรวจสอบและการสมัครรับสิทธิเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสวัสดิการได้อย่างครอบคลุม และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับ สุธิตา แก้วมณี (2565) ที่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรแก้ปัญหาและอุปสรรคในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการเพิ่มจุดการลงทะเบียนในชุมชนและตำบล เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงบริการได้ การให้บริการลงทะเบียนถึงบ้านเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) เทศบาลควรพัฒนาการนำนโยบายการพัฒนาประสิทธิภาพทั้งหมด 5 ด้านนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ พัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนผู้รับสิทธิ พัฒนาระบบให้ความรู้ของนโยบาย พัฒนาระบบการตรวจสอบทรัพย์สิน พัฒนาระบบติดตามประเมินผล พัฒนาระบบช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลายและครอบคลุมพื้นที่มากขึ้นกว่าเดิมซึ่งสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ เช่น แบบถาวรโดยการสร้างระบบการกระจายเสียงไปตามหมู่บ้านต่างๆให้มีความทั่วถึง หรือแบบชั่วคราว โดยการใช้รถกระจายเสียงประชาสัมพันธ์กิจกรรมเป็นครั้งคราว การสร้างกิจกรรมพบปะประชาชนโดยมีการจัดกิจกรรมเวียนไปตามหมู่บ้านต่างๆตามรอบระยะเวลาที่กำหนดเป็นแผนประจำปีที่ประชาชนทั่วไปสามารถรับรู้ได้เป็นประจำ เช่น ทุก 3 เดือน ทุก 6 เดือนเพื่อให้เข้าถึงประชาชนมากยิ่งขึ้น

2) สำนักงานเทศบาลควรมีการจัดทำหนังสือชักชวนการลงทะเบียนผู้มีสิทธิ์รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้รับผิดชอบได้ในการปฏิบัติงานให้เป็นแบบแผนเดียวกันและสำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ควรให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานและผู้บริหารลงพื้นที่ทุกเดือน หรือ 2 เดือนครั้ง เพื่อตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุถึงความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

3) สำนักงานเทศบาลตำบลท่าแร่ควรเปิดโอกาสให้แกนนำผู้สูงอายุ ผู้นำกลุ่ม หรือผู้นำองค์กรเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน โครงการนโยบายหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ควรพัฒนาบัตรกดเงินอัตโนมัติที่ใช่เฉพาะผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (บัตรพลังวัยเก๋า) โดยในบัตรนั้นต้องมีข้อมูลของผู้สูงอายุครบถ้วน เช่น รายละเอียดส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ สถานะการรับสิทธิ์สวัสดิการต่าง ๆ ประวัติการรักษายาบาล การแพทย์ และผูกกับบัญชีธนาคาร โดยสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาล สำนักงานเทศบาล และกรมบัญชีกลาง เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบและบริหารจัดการ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ข้อมูลในบัตรควรสามารถปรับปรุงและอัปเดตได้ตลอดเวลา

2) กรมบัญชีกลางควรกำหนดช่องทางการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแบบสมัครใจ โดยให้ผู้สูงอายุมีสิทธิ์ในการเลือกช่องทางการรับเบี้ยยังชีพทั้งแบบเงินสดและโอนเข้าบัญชีธนาคาร เช่น การรับเบี้ยยังชีพแบบเงินสด แบบเงินโอน เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการรับเบี้ยให้กับผู้อายุ โดยพิจารณาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2566 หมวด 4 งบประมาณและวิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

3) กระทรวงมหาดไทยควรมีการพิจารณาปรับจำนวนเงินเบี้ยยังชีพให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน เพราะในปัจจุบันมีค่าครองชีพที่สูงแต่ผู้สูงอายุส่วนมากไม่มีรายได้เนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพ จึงควรมีการปรับเงินเบี้ยยังชีพให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุโดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น อัตราเงินเฟ้อ ราคาสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการประเมินผลความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตอนนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเกณฑ์ใหม่ พ.ศ. 2566 เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจต่อเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปัญหาของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับ และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความเพียงพอต่อการดำรงชีวิตหรือไม่

2) ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรค ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆสำหรับการนำไปพัฒนา ปรับปรุง การบริหารนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3) ควรทำการศึกษาพื้นที่การดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานให้รับทราบถึงปัญหาที่เหมือนหรือต่างสาเหตุกันเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่มาของปัญหา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- กนกดา แก้วตื่นแทน และ วิษณุ สุมิตสวรค์. (2564). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการรับเบี้ยยังชีพผ่านระบบจ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์กับการรับเบี้ยยังชีพโดยเงินสดกรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(5), 395-407. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/250061>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ คอร์เปอเรชั่นส์.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัด สำนักงานจังหวัดสกลนคร. (2567). *แผนงานโครงการสำคัญของจังหวัดสกลนคร จังหวัดสกลนคร 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://web.sakonnakhon.go.th/article/1275>
- ณปภัช สัจฉกุล, ณัฐนี สัจฉกุล, นุชราภรณ์ เลี้ยงรินรมย์, ปณณวัฒน์ เกื้อนกลั่น, ณัฐนิชา ลอยฟ้า, ประทีป นัยนา, สุรีย์พร พันพื้ง, และ ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2565). *เอกสารสรุปโครงการวิจัยการสูงวัยในถิ่นที่อยู่ ข้อเสนอตัวแบบนโยบายจากบทเรียนต่างประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://ipsr.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2022/07/Research-Brief-Ageing_in_Place_Research_Brief.pdf
- ณัฐพล ตั้งสุนทรธรรม. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเจดีย์หัก จังหวัดราชบุรี* (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=8553&context=chulaetd>
- ทาริตา แดงเส็ง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนา. (2564). แนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 6(2), 63-73. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/250886>
- เทศบาลตำบลท่าแร่. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) เทศบาลตำบลท่าแร่*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2567, จาก <https://www.tharaesakon.go.th/link%20marge/Pan%202563/pan%202565/pan%202565.html>
- ปิยะนุช เงินคล้าย. (2562). *นโยบายสาธารณะ Public Policy* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรทิพย์ ทัพวัฒน์. (2561). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพตามนโยบายของรัฐบาล ในเขตเทศบาลเมืองชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 1(3), 37-53. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/178145>
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2566. (2566, 11 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 140, ตอนพิเศษ 192, หน้า 4.
- วรเดช จันทรศร. (2565). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค
- วรพชร จันทรันต์. (2567). ปัญหาการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*, 7(2), 125-178. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/MFULJ/article/view/3369>
- วรเวศม์ สุวรรณระดา. (2565). *โครงการการทบทวน สังเคราะห์ และจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุไทย*. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2566, จาก <https://thaitgri.org/?p=40114>

- วรัญญา ใจดี. (2564). *ประสิทธิภาพการจัดการนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2550). *กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืนของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://elibrary.tsri.or.th/fullP/RDG4930207/RDG4930207_s01.pdf
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *การประเมินผลกระทบและความยั่งยืนของการบริโภคของผู้สูงอายุภายใต้ระบบบำนาญของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2567, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=14368&filename=PageSocial
- สุธิดา แก้วมณี. (2565). *การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอยะประแดง จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสยาม.
- สุภางค์ จันทวนิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bando, R., Galiani, S., & Gertler, P. (2022). Another brick on the wall: On the effects of non-contributory pensions on material and subjective well-being. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 195, 16-26. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.12.029>
- Dye, T. R. (2017). *Understanding Public policy* (15th ed.). Florida: Pearson.
- Ha, T. (2024). The efficacy and efficiency of public transfer program on the poverty of the older population in South Korea. *International Journal of Social Welfare*, 33(1), 61-74. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12582>
- Hinrichs, K. (2021). Recent pension reforms in Europe: More challenges, new directions. An overview. *Social Policy & Administration*, 55(3), 409-422. <https://doi.org/10.1111/spol.12712>
- Kühner, S., & Chou, K. L. (2019). Poverty alleviation, coverage and fiscal sustainability: Investigating the effect of a new social pension in Hong Kong. *International Journal of Social Welfare*, 28(1), 89-99. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12321>
- Malakar, I., & Chalise, H. N. (2019). Perception of elderly towards social security allowance in Nepal. *South Asian Journal of Social Studies and Economics*, 2(4), 1-9. <https://journalsajsse.com/index.php/SAJSSE/article/view/588>
- Narayana, M. R. (2019). Old age pension scheme in India: Distributional impacts. *South Asia Research*, 39(2), 143-165. <https://doi.org/10.1177/0262728019842016>